

VIZITA BĂTRÎNEI DOAMNE

In cartea sa de amintiri, regizorul Mihai Berechet povestește cum, pe vremea cind se repeta la Naționalul bucureștean drama *Danton*, la începutul anilor 70, într-una din zile a apărut în foyerul mare o doamnă înaintată în vîrstă, spre care s-a îndreptat, cu respectuoasă grabă, conducerea. Actori ai numeroasei distribuții s-au întrebat miraji cine este doamna ai cărei ochi jucau în lacrimi cuprinzînd semețele ziduri ale lăcașului.

Avea 92 de ani și semnele unei prezențe dominatoare impresionau încă. De peste un sfert de veac, reflectoarele primei scene se stinseseră pentru ea. Tunetul aplauzelor era o dureroasă amintire. Era ultima în viață din strălucitul clasicism actoricesc al începutului de veac: Gh. Storin, Ion Manolescu, Tony și Lucia Bulandra, Maria Filotti. *Marioara Voiculescu*. Dăruia teatrului chipul său în rolul „Lucreției Borgia”, executat de Magdalena Rădulescu. Un rol din peste două sute, cit a putut cuprinde jumătatea de veac teatral românesc vremuită și sub fascinația acestei tragediene, „Voiculesca” Teatrului Național, a Companiei Davila, a propriei companii, a Companiei Bulandra, a teatrelor lui Sică Alexandrescu...

Nu asupra vieții sale în teatru stăruim acum. Lăsăm pe altă dată evocarea Oanei de la premiera *Apusului de soare*, a Tofanei din *Patima roșie* de Sorbul, a *Saloméei* din piesa lui O. Wilde, a *Damei cu camelii*, a *Maslovei* din *Învierea* lui Tolstoi, a prezențelor în teatrul lui Sofocle, Hugo, Ibsen, O'Neill, Jean Cocteau...

Descoperim, însă, o filă din „dosarul rușinii”. Are și teatrul românesc un asemenea dosar în epoca „cele mai drepte orinduirii”.

Marioara Voiculescu era prin excelență actriță a teatrului clasic. Un temperament scenic clocotitor, o ținută maestuoasă, gesturi de rafinată expresivitate, voce vi-

brantă, învăluitoare și pătimașă...

A fost de ajuns un conflict cu direcția Teatrului Național, în 1947, ca incomoda personalitate să fie îndepărtată. Ea reprezenta un „stil formalist” de interpretare, stinjenitor pentru repertoriul cu pufoaice și basmale care se înscăuna. Atunci au părăsit teatrul și Marioara Zimniceanu și Cleo Pan Cernățeanu și Sorana Țopa, de asemenea actrițe de talie europeană. E de mirare cum a rezistat Marioara Voiculescu la catedra de actorie a conservatorului dramatic pînă în 1949. Au plecat atunci din învățămînt ultimii „burghezi” care „frinau” dezvoltarea artei noi — Ion Manolescu, Maria Filotti, compozitorul Mihail Jora. Marea profesoară de estetică Alice Voinescu fusese scoasă de la catedră în huiduielile unor tineri manipulați, apoi arestați.

O vreme a fost reținută și Marioara Voiculescu, dar nu pentru vina că slujise cultura burghezo-moșierească, ci pentru aceea că era „chiabură”. Din munca sa, cumpărase o vie, la deal. Casa, superbul ei apartament din strada Frumoasă, i-a fost naționalizată și ani în șir tot soiul de personaje cu originea prea sănătoasă pentru acel loc i-au batjocorit mobilierul, i-au distrus opere de artă adunate cu pricepere și iubire. Întîi n-a avut nici un venit, apoi, cind s-a sărbătorit centenarul Teatrului Național, în 1952, și i s-a acordat, din abile strategii politice, titlul de artistă emerită, fără să aibă însă dreptul de a profesa, a primit o pensie de șase sute de lei. A supraviețuit ca o regină a artei exilată de uzurpatori care se temeau de popularitatea, harul și cultura ei. A închis ochii în 1976, iubită de admiratorii ei cărunți, adorată de foștii elevi deveniți actori de seamă ai teatrului de azi.

Și totuși, Marioara Voiculescu a dat, în aceste decenii ale terorii și ale înjosirii spiritului creator, cel mai mare spectacol al vieții: spectacolul demnității asumată cu orice preț.

□ IONUȚ NICULESCU

JE CHERCHE UN MILLIARDAIRE

(nu mă supăr nici dacă e milionar. Orice început e greu)

Sîmbătă seara, după lămbăda electorală și înainte de procese, tot românul se desținde. Deci vede „Sfîntul” și o emisiune preluată prin antena (superbă inaugurare) parabolica adusă în dar de televiziunea franceză. Nu mă pricep la parabole (antene), dar, prin deducție, cred că ar trebui să preia în întregime programul canalului francez. Atunci mă întreb, și întrebarea poate fi stupidă sau naivă: de ce de cîteva simbețe încoace este selectat numai un spectacol, care se căznește, recunosc, să revie perioada glorioasă „des folles années trente” a music-halului (scuzați ortografia) francez? Să vezi bătrinei surzi, sau pe aproape, mai mult sau mai puțin decrepiți, care au fost marile glorii ale acelor ani nu e numai penibil. E trist. Seamănă acest spectacol prea bine cu un film (splendid) al lui Fellini: *Ginger și Fred*. E posibil ca Fellini să fi văzut *Le paradis latin*. Oricine se inspiră de undeva. Deci: nu-mi place, visez urit și vin cu o propunere. Dacă trebuie să ne destindem sîmbătă seara, vreau serialul meu preferat „Parlamentarii”. Și atunci, tot românul să spună ca și Caragiale: „Uită-te la ei ce drăguți sînt”... □ M.G.